

Köszöntés

Cs. Varga István

Máriás József 80 éves

Köszöntő négy tételben

I.

Öröm és megtiszteltetés, hogy a *Partiumban* köszönhetem kedves Barátomat és Tolltársamat, Máriás Józsefet, az irodalomtörténészt, kritikust, szerkesztőt, újságíró, aki 1940. január 30-án született a partiumi Felsőbányán. A nagybányai születésű Németh László kiváló kutatója, az erdélyi magyar irodalom neves krónikása. Gazdag publikációs jegyzéke tanúsítja és kirajzolja új és újabb tanulmányokat termő, köteteket „fényre bábáskodó” munkásságának ívét, jelentőségét. A hitét, magyarságát felelősen megélő írástudó, a nagybányai-partiumi Németh-kultusz organizátora iránt adósságot törlesztek.

Máriás József a Czine Mihály által könyvcímmé emelt „Németh László eklézsiájában” él és munkálkodik. A „Nyújts feléje védő kart” szellemében szolgál jó ügyeket, népszerűsít szép és igaz, helyes és helytálló, élni segítő gondolatokat. Hűséges hivatásteretettel tudatosítja irodalmunk lélekemelő, gyönyörködtető, jellem- és tudatépítő szerepét, emberség és magyarság összhangját, a szülőföld szeretetét: a hűséget önmagunkhoz.

Eddigi életművének a repertóriumából is láthatjuk: 1965 óta rengeteg könyvről írt. Csillagképének irányjelző fénye Németh László, akit rendkívül szeret, akit a XX. század legnagyobb szellemének tart. Szellemi galaxisának része Sütő András: a szülőföldhöz való hűség példája, Beke György, erdélyiség és a csángók nagy hatású krónikása. Lelki erőt merített az elszakított magyarságért küzdő Illyés Gyula példájából...

Németh nagybányai, partiumi-erdélyi hagyatékát mélységében is feldolgozta, élő-eleven örökséggé tette. A „minden élet: szolgálat” hitével él. Azt is tudja: a jelemberré lett „Minőség forradalmárának, a „szellemi organizátornak” a teljes neve a nagybányai református templom anyakönyvének a tanúsága szerint: *Németh László Károly*.

Németh önmagát elsősorban tanulmányírónak tekintette, természete szerint drámaírónak tartotta, prózába száműzött költőnek hitte. A népi írók mozgalmának mintha adó személyiségét sokrétű óriásműve, szellemi organizátori szerepe emelte fénybe. Esszéi, regényei és drámái szerves egységet és teljességet képeznek. Műfajai egy egyetemes kifejezőkészség megnyilvánulásai.

Tanú című, 1932 és 1937 között megjelent egyszemélyes folyóirata rendkívüli, a maga nemében páratlan hatású, de nem egyedülálló szellemi vállalkozás volt. (Bródy

Sándor Fehér Könyve, Szabó Dezső *Élet és Irodalom* című vállalkozása, a spanyol José Ortega y Gasset *Espectadora* is egyszemélyes folyóirat.) Ebben a jelenkori jól informált tudatlanságban érdemes idézni a *Tanu* beköszöntőjét, amely mindmáig érvényes, iránymutató szellemi teljesítmény: „Folyóiratom ihletője e kor igazi műzsája: a szorongó tájékozatlanság. Hajótöröttek vagyunk, akik a csillagokat nézzük, s a partot keressük, abban a hitben, hogy van part, s a csillagok vezetnek. Nem akarok tanítani. Az essait a nyilvános tanulás műfajának tekintem: egy lélek égtájakat keres s közben égtájakat segít megtalálni: munkásságom meghívó egy tanácskozáshoz, melyet önmagammal folytatok. (...) Nem Figyelő, hanem Tanú. Nemcsak szemtanúja annak, ami van, hanem bizonyoságtévő amellelt, ami örök. Azontúl hogy írás: erkölcs!”

II.

Máriás József családjában is kódolva volt a románság. Az édesanyja jelentette a magyarnak megmaradást, a személyiségét alakító erőt. A magyar iskola és a templom, (a nevelés, a hittan, a ministráns oltárszolgálat) tette hívő, magyar öntudatú felnőtté. A Partiumban, az akkor még önálló magyar iskolákban – a magyar *Himnusz*t tiltó korban is – a szellem kimondatlanul is magyar volt. Nem volt még életvezető elv a „mindenáron siker”, „érvényesülés”, amely délibábos ígéretével sokakban elindította az önfeladás lavináját.

Máriás József büszke arra, hogy Erdélyben a katolikus egyház a magyarság erős és megingathatatlan védőbástyája volt. Felfigyelt arra, hogy a „katolikus” egyetemeség milyen nagy és erőteljes önazonosító kritérium. A korábbi, a *katolikus vagyok* definíció után következő, *magyar vagyok*, és végül *román állampolgár vagyok* sorrendet a román klérusban más sorrendben vallják, és segítő kezet nyújtanak az asszimilációs törekvésekhez. Szomorú, hogy csökken, a papi hivatások száma, gyengül az utánpótlás az erdélyi magyarok körében is. Csodálatos, hogy II. János Pál pápát szentté avatták, Scheffler János, a vértanú püspök a boldogok sorába emeltetett, Márton Áron, Erdély nagy püspökének a kanonizációjára várunk, de mindez csak akkor válna teljessé, ha életpéldájuk besugározná a magyar hívek életét.

Jó szemmel veszi észre: napjainkban, a román nyelvű misék széles körű bevezetésével a hitbeli, lelki-szellemi védőbástya gyengül. Abban nem hisz, hogy a hagyományait, nyelvüket feladók a hitben hűségesek maradnak, mert sok más erő működik-ügyködik azon, hogy templomaink kiüresedjenek. Nagyra becsüli a nyugati magyar katolikus missziókat, amelyek a szórványban igazi végvári küzdelmet folytatnak, küzdenek minden lélekért.

III.

Máriás József megtapasztalta a „doleo ergo sum – fájok, tehát vagyok”, a „mysterium passionis” kínjait. Hitéből meríti, az eszmeteremtő Németh Lászlótól kapja – a legtöbb lelkiert. Az etikumra emelt minőségeszmény géniusza tájékozódó képességével, markáns vízióival, ambícióival kitűnt nemzedéktársai köréből. Sütő András

szerint: nem szoborra, hanem visszhangra vágyott. Attól félt, hogy az utókor kiiktatja magából szellemi örökségét, amint megvalósította Széchenyi terveit, de kiirtotta magából a szellemiségét. Szakrális, etikus világ- és értékszempléletére, emberképére jellemző, amit legfőbb példaadójáról írt: „Minden fej Isten kápolnája. De a Széchenyié: székesegyház.”

Fodor András a *Homloka égöve alatt* című, *Németh László halhatatlan szellemének* ajánlott emlékversében kérdezi: „Alatta / elfértünk volna mennyien! / S kérdem veletek együtt: / amíg élt, / megérdemeltük-e?” Utókorára pedig Nagy Gáspár az *Éjszakáimban lámpafény* c. költeményében válaszol: „... a férfi a halál suhogó árnyékában élt, / bár igazán sose halt meg, / de azért jobb és értőbb utókort remélt!”

IV.

Máriás Józsefet emberi és szakmai érdemei alapján baráti szívvel – Arany után szabadon, hogy ne fogjon szavamon – versparafrázissal köszöntöm: 'Hetven év / Jó, ha ép / Nyolcvan év / Ritka szép; / Százegy esztendő / se legyen Néked / Untig elegendő.

Jáki Teodóz atya, áldott emlékü közös barátunk a jókivánsággal kapcsolatban Kodály Zoltánt szokta idézni: „A jókivánság a civilizált embernek többnyire üres szó, a régi embernek szinte varázserejű érték lehetett, amit szívesen viszonzott tőle telhetően.” A jókivánságot valaha komolyan gondolták és mondták, éppen ezért lélektől lélelig hatott, örömmel fogadták és örömmel viszonyozták...

Adja az Ég, hogy Máriás József életében kiteljesedjék mindaz, amit benne a Lélek már Felsőbányán elkezdett! A csíksomlyói zarándokének textusát és dallamát fohászként idézem: „Vigyázz reánk, Édesanyánk, / Angyaloknak királyné asszonya!”

Baráti öleléssel, egri üdvözlettel, kapuvári szívvel: